

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
з галузі 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
за освітньо-професійною програмою
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія)

Кременець 2023

Програма атестаційного іспиту для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з галузі 01 Освіта / Педагогіка спеціальностей 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія), 2023 р. 23 с.

Укладачі: **Безносюк О. О.**, професор кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти, кандидат педагогічних наук професор.

Цицюра Н. І., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат біологічних наук, доцент.

Кратко О. В., в.о. завідувачки кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат історичних наук, доцент.

Новак Т. В., завідувачка кафедри психології і соціальної роботи, кандидат педагогічних наук, доцент.

Гура А. М., старший викладач кафедри біології, екології та методик їх навчання, доктор філософії.

Головатюк Л. М., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат біологічних наук, доцент.

Гурська О. В., старший викладач кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат біологічних наук.

Бондаренко Т. Є., викладач кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат педагогічних наук.

Рецензент: **Пида С.В.**, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувачка кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Програма атестаційного іспиту розглянута і затверджена на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання
Протокол № 1 від „ 31” серпня 2023 року

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма атестаційного іспиту для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія) розроблена відповідно до вимог підготовки фахівців, викладених у законодавчих та нормативних документах про вищу освіту. Її зміст орієнтує здобувачів освіти не тільки на творче відтворення засвоєних педагогічних знань, а й на демонстрацію фахових умінь та навичок відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів.

Атестація здобувачів освіти з профільюючих дисциплін є формою перевірки й оцінки науково-теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти і проводиться у формі комплексного іспиту.

Мета цього іспиту полягає не лише у перевірці знань випускників, їх готовності до практичної діяльності за спеціальністю, але й у стимулюванні їх подальшого саморозвитку й самовдосконалення. Цілеспрямована самостійна робота здобувачів, особливо під час підготовки до іспиту, допомагає упорядкувати, глибше осмислити і закріпити знання, отримані під час вивчення тієї чи іншої дисципліни.

Програма атестаційного іспиту для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія) має на меті перевірити рівень фахової компетентності магістра середньої освіти, що відповідає його освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Вона сприяє виявленню рівня фундаментальної та спеціальної підготовки майбутнього фахівця. У зв'язку з цим, відповіді здобувачів повинні бути теоретично обґрунтованими та професійно-орієнтованими. Студенти мають продемонструвати знання з біології, географії, педагогіки і психології, з актуальних проблем методики навчання біології, основ здоров'я та географії в закладах освіти їх методологію та значення для втілення сучасних освітніх програм.

До складання іспиту допускаються здобувачі освіти, які виконали усі вимоги навчального плану та програм з курсів загальної, професійної і практичної підготовки, а також виконали науково-дослідні роботи з цих напрямів та пройшли відповідну практичну підготовку.

Атестаційний іспит з профільюючих дисциплін – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачів вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу, визначеного програмами навчальних дисциплін.

На іспит виносяться питання, найбільш важливі для виявлення рівня теоретичної та методичної компетенції майбутнього фахівця.

Комплексний іспит передбачає перевірку та оцінку сформованості таких результатів навчання:

- Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.
- Називає і описує основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість.
- Формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.
- Описує методiku розробки освітніх проєктів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати.
- Визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.
- Демонструє знання принципів раціонального природокористування із врахуванням цілей сталого розвитку задля збереження біорізноманіття та екологізації свідомості громадянина України.
- Визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.
- Описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя.
- Демонструє уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов освітнього процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.
- Називає і аналізує шляхи мотивації здобувачів освіти до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності.
- Демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу, діяти автономно і в команді.
- Знає та дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.
- Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її у здобувачів освіти.
- Володіє методами і сучасними технологіями навчання біології, основ здоров'я людини та географії, доступно використовує систему наукових знань у площині навчальних предметів, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.
- Демонструє і використовує новітні досягнення біологічної та географічної науки і пояснює їх роль у житті суспільства, обґрунтовує їх використання

для професійної та/або інноваційної діяльності.

- Демонструє уміння розуміти і пояснювати будову, функції, життєдіяльність, розмноження, екологію, поширення, використання, охорону живих організмів і систем усіх рівнів організації; розкривати сутність біологічних явищ і процесів.
- Демонструє уміння здійснювати позакласну та позашкільну роботу з біологічних та географічних проблем і досліджень, формування, збереження екологічно здорового середовища і зміцнення здоров'я.
- Використовує знання для обрання ефективних шляхів і способів збереження, зміцнення та відновлення здоров'я людини.
- Демонструє уміння розробляти та реалізовувати навчальні та наукові проекти з біології, основ здоров'я і географії, підготовки презентацій, користуватися обладнанням, препаратами, засобами навчання.
- Розуміє концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої та географічної науки на рівні новітніх наукових здобутків.
- Обирає шляхи розв'язання практичних задач у професійній діяльності з методики навчання біології, основ здоров'я, географії та позанавчальної роботи з географічного, краєзнавчого, біологічного, здоров'язберігаючого або іншого фахового спрямування, творчо застосовує методи формування ключових і предметних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу.
- Знає та застосовує поняттєво-концептуальний апарат біології, здоров'я людини, географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання освітнього процесу, організовувати дослідницьку роботу.
- Обирає форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, володіє вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу.
- Демонструє володіння спеціалізованими вміннями та навичками розв'язання проблем сучасної біологічної та географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.
- Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення біологічної та географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, інформаційно-комунікаційні технології.

I. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗЗСО, ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ, ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поняття «педагогічна технологія». Історія розвитку вітчизняної та зарубіжної освітніх технологій. Актуалізація проблеми в сучасних умовах переходу на нові державні стандарти освіти. Роль особистості учителя в умовах технологізації освітнього процесу. Збереження національних традицій навчання як духовного спілкування вчителя з учнями.

Психолого-педагогічні технології діагностики психічного стану дитини. Загальна характеристика арт-терапії, казкотерапії, орігамі, лялькотерапії, ігрової терапії: суть, підходи, цілі.

Поняття «критичне мислення» та його характеристики. Технологія розвитку критичного мислення: стадії (виклик, осмислення, рефлексія) та прийоми.

Інформаційно-комунікаційні та віртуальні технології. Застосування ІКТ для моніторингу результатів навчальної діяльності учнів: створення тестів, аудіо- та відеоматеріалів. Використання Web- технологій у навчальному процесі. Інтернет-можливості для розвитку дітей:

Зміст проєктної технології: вимоги до організації проєктів, типи проєктів. Алгоритм роботи над проєктом. Типи інтерактивних технологій. Технологія колективно-групового навчання. Особливості інтерактивного уроку. Різноманітність ігрових технологій: театралізовані, ділові, рольові, комп'ютерні ігри, імітаційні вправи, ігрове проєктування та інше. Організація та проведення форум-театру, конкурсу, флешмобу, квесту.

Тренінгові технології. Варіативність цільової спрямованості тренінгів: від загальних тренінгів особистісного росту, до дуже конкретних якостей особистості – комунікативної компетентності, впевненості в собі, сензитивності, лідерських якостей і т.д. Спеціальні тренінги – спрямованість на розвиток рефлексивних здібностей у педагогів, психологів.

Мета тренінгу, завдання тренінгу, структура занять, правила тренінгу. Методика проведення тренінгових занять. Особливості проведення психофізичних вправ. Аналіз здійснення самозвітів учасниками тренінгу. Вимоги до особистості тренера, який реалізує програму тренінгу в практику

Рекомендовані літературні джерела.

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Автор-укладач Н. П. Наволокова. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 176 с. (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
2. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології: навчальний посібник. К., Центр «Просвіта» Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті «України», 2000. 368 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; За заг. ред. О. М. Пехоти. К.: А.С.К., 2001. 256 с.
4. Педагогічні технології: теорія та практика : навчально-методичний посібник / За ред. проф. М. В. Гриньової. Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Королеика. П., АСМІ, 2006. 230 с.
5. Ільченко І. С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 150 с.
6. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник. / За заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха. Щецін: Вид-во WSAP, 2005. 170 с.

ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗЗСО, ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ, ВИЩОЇ ОСВІТИ

Психологічна структура педагогічної діяльності в ЗЗСО, закладах фахової передвищої, вищої освіти. Педагогічні здібності та їх структура. Педагогічні вміння та навички. Психологічна характеристика педагогічної майстерності і стилів педагогічної діяльності. Педагогічний такт.

Учитель як суб'єкт педагогічної діяльності. Професійно значущі якості особистості вчителя. Психологія педагогічної саморегуляції. Індивідуальний стиль діяльності вчителя. Вимоги до вчителя в умовах науково-технічного та соціального прогресу.

Професійна підготовка і особистісний розвиток педагога. Професійні функції педагога. Професіограма вчителя. Професійна (педагогічна) самосвідомість (Я - концепція) вчителя. Педагогічна діяльність в різних освітніх системах. Мотивація педагогічної діяльності. Психологічний аналіз в діяльності педагога. Спрямованість особистості педагога і типи педагогів. Педагогічний такт і авторитет педагога. Самосвідомість педагога. Психолого-педагогічні особливості організації дистанційного та змішаного навчання.

Педагогічне спілкування як форма взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Взаємодія суб'єктів освітнього процесу. Особливості вербальних і невербальних засобів спілкування. «Бар'єри» в педагогічній взаємодії. Основні характеристики, фази і симптоми синдрому емоційного вигорання.

Творчість в педагогічній діяльності. Креативність та інтелект. Поняття про обдарованість та її види. Сучасний вчитель як провідник змін у концепції НУШ. Профілактика професійного вигорання, мотивація вихователів та вчителів до удосконалення освітнього та організаційного процесу у закладах освіти. Шляхи та методи поповнення власного ресурсу. Психологічна підтримка суб'єктів освітнього процесу в умовах війни в Україні.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. навч. посіб. Дніпропетровськ, 2014. 416 с.
2. Коваль О. Методичні вказівки до практикуму з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» / Укладач Коваль О.Є. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 20 с.
3. Коваль О. Основи психології та педагогіки вищої школи (пам'ятка для аспірантів) : навчально-методичний посібник / за ред. О. Є. Коваль. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2013. 90 с.
4. Конспект лекцій з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» / Укладач Маркіна Л. Л. Дніпро ДДУВС, 2016. 70 с.
5. Курс лекцій з дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» / Укладач Коваль О.Є. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 85 с.
6. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, І.С. Сабатовська-Фролкіна, Н. В. Альохіна, Н. В. Шварп. Х. : НФаУ, 2019. 248 с.
7. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 120 с.
8. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ.обл.) : Домбровська Я.М., 2018. 280 с.

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Загальні відомості про суть та методи наукового пізнання. Об'єкт та предмет наукового пізнання. Основні методи емпіричного та теоретичного наукового дослідження. Системний підхід у науковому дослідженні.

Поняття "педагогічне дослідження", теоретичні засади організації та проведення педагогічних досліджень. Експеримент як складова частина наукового дослідження педагогічної дійсності. Особливості педагогічного експерименту та його структура. Метод спостереження у педагогічних дослідженнях. Значення та особливості наукового спостереження; його переваги та недоліки.

Методи опитування у педагогічних дослідженнях. Інтерв'ю як різновид опитувальних методів. Рейтингові методи у педагогічних дослідженнях. Метод самооцінки як окремий вид рейтингу. Методи аналізу документів. Проективні методи вивчення продуктів діяльності людини.

Методи соціометрії, тестові методики педагогічних досліджень. Обробка та оформлення результатів педагогічного дослідження. Правила оформлення списку літературних джерел.

Академічна доброчесність та її порушення. Кодекси честі. Нерозривність принципів академічної свободи і відповідальності; прав і обов'язків усіх учасників навчального процесу. Інтелектуальна свобода.

Цитування та бібліографування. Національні правила оформлення бібліографічних покликань. Міжнародні стилі оформлення бібліографічних покликань. Бібліографічний пошук. «Авторитетні» й «неавторитетні» джерела. «Псевдожурнал» і «псевдо-видавництво», «список Білла» Методологія укладання бібліографії дослідницької роботи. Види бібліографічних описів. Міжнародні онлайн-ресурси. Науково-метричні бази даних (Scopus, Web of Sciencета інші). Перевірка роботи на наявність академічного шахрайства сервісом UNICHECK.

Рекомендовані літературні джерела

1. Безносок О.О., Плахотнік О.В. Технології соціально-педагогічних досліджень. Навчально-методичний посібник К.: Інфодрук, 2014. 267 с.
2. Сидоренко В.К. Дмитренко П.В. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів освіти. К. 2000. 259с.
3. Плагіат у студентських роботах : методи виявлення та запобігання: метод. посіб. / за ред. Н. В. Стукало. Дніпропетровськ : ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с.
4. Авторське право для бібліотекарів : підручник / [Пер. з англ. О. Васильєва]. К. : ТОВ ІММ «ФРАКСІМ», 2015. 196 с.

МОЛЕКУЛЯРНА БІОЛОГІЯ ТА ГЕНОМІКА ЛЮДИНИ

Молекулярна біологія як наука. Методи досліджень. Просторова структура білкових молекул. Склад, будова та просторова структура ДНК. Організація ДНК у клітинах: геноми та структура хроматину.

Матричні синтези: транскрипція. Матричні синтези: трансляція. Кінетика ферментативних процесів біосинтезу білків. Матричні синтези: реплікація ДНК. Репарація ДНК.

Молекулярні механізми генних, хромосомних та геномних мутацій людини. Молекулярні основи онкогенетики. Методи ДНК-діагностики. Методи генної інженерії в геноміці людини. Генна терапія людини.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Боечко Ф. Ф., Боечко Л. О., Шмиголь І. В. Основи молекулярної біології (курс лекцій). Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2013. 255 с.
2. Демидов С. В., Бердишев Г. Д., Топчій Н. М., Черненко К. Д. Генетика. К. : Фітосоціоцентр, 2007. 412 с.
3. Запорожан В. М., Бажора Ю. І., Шевеленкова А. В., Чеснокова М. М. Медична генетика : підручник для вузів. Одеса : Одес. держ. мед. ун-т, 2005. 260 с.
4. Павліченко В. І., Пішак В. П., Булик Р. Є. Основи молекулярної біології : навчальний посібник. Чернівці : Мед університет, 2012. 388 с.
5. Помогайбо В. М., Петрушов А. В. Генетика людини : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : «Академія», 2014. 325 с.
6. Сиволоб А. В., Рушковський С. Р., Кир'яченко С. С. та ін. Генетика. К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. 320 с.
7. Тоцький В. Генетика. Одеса : «Астропринт», 2002. 712 с.
8. Сиволоб А. В. Молекулярна біологія : підручник. К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. 384 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОРФОЛОГІЇ ТА ФІЗІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ

Сучасні уявлення про механізми рецепції і чутливість. Способи регуляції функцій організму. Особливості фізіологічних та функціональних систем.. Нервова регуляція функцій організму. Поняття про рецепцію і чутливість. Ендокринна регуляція функцій організму. Поняття про імунокомпетентну систему та імунодефіцитний стан. Поняття про алергію та її види. Професійні алергози. Професійні онкологічні захворювання.

Морфологічні та фізіологічні особливості розвитку захворювань дихальної системи. Морфофункціональні особливості розвитку захворювань рото-носової порожнини та бронхів. Професійні захворювання, пов'язані із зміною атмосферного тиску. Морфологічні та фізіологічні особливості розвитку захворювань травної системи. Загальна характеристика та особливості профілактики захворювань органів травної системи.

Морфологічні та фізіологічні особливості розвитку захворювань сечовидільної та статевої систем. Професійні захворювання нирок та сечовивідних шляхів.

Морфологічні та фізіологічні особливості розвитку захворювань крові та серцево-судинної системи. Загальна характеристика та особливості профілактики захворювань крові, серця та судин. Структурна та функціональна характеристика серця при вадах серцевого м'язу, серцевій недостатності. Професійні захворювання з ушкодженням системи крові.

Професійні захворювання, спричинені впливом фізичних факторів. Загальна характеристика та класифікація інфекційних хвороб. Вібраційна хвороба. Професійні хвороби, зумовлені впливом шуму, впливом електромагнітного випромінювання радіохвиль., впливом ультразвуку на організм людини.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Анатомія людини: підручник / С.М. Білаш, М.М. Коптев, О.М. Проніна, О.М. Беляєва та ін. ; за ред. С.М. Білаша. К: ВСВ «Медицина», 2023. 279 с.
2. Аносов І.П. Анатомія людини у схемах І.П. Аносов. К.: Вища школа, 2002.
3. Анатомія та фізіологія людини з патологією Федонюк Я.І. та ін. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. 680 с.
4. Вільям Ф. Ганонг. Фізіологія людини Львів: Баку, 2002. 345 с.
5. Волковой В. А., Малоштан Л.М. Анатомія людини. Харків. «Бурун і К», 2010. 335 с.
6. Луцик О.Д., Іванова А.Й., Кабак К.С. Гістологія людини. Підручник. Київ „Книга-плюс”, 2003. 592 с.
7. Кучеров И.С. Фізіологія людини і тварин И.С. Кучеров. К.: Вища школа, 1991.
8. Філімонов В.І. Фізіологія людини. К: ВСВ «Медицина», 2021. 488 с.
9. Атласи електронної мікроскопії. Режим доступу: <http://www.drjastrow.de/WAI/EM/EMKernmembranE.html>
10. Анатомія та фізіологія з патологією Режим доступу: [https://shron1.chtyvo.org.ua/Fedoniuk_YaI/Anatomiia ta fiziolohiia z patolohiieiu.pdf](https://shron1.chtyvo.org.ua/Fedoniuk_YaI/Anatomiia%20ta%20fiziolohiia%20z%20patolohiieiu.pdf)

ВАЛЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Проблеми здоров'я сучасної людини. Сутність поняття «здоров'я» в практиці оздоровлення організму людини. Складові фізичного здоров'я людини. Критерії та оцінка здоров'я. Сучасні підходи до формування здорового способу життя Зростання хронічних хвороб в сучасному суспільстві.

Фізіологічні механізми формування рухових навиків і рухових якостей. Механізм формування та компоненти рухового навичку. Структура рухового навичку з позиції теорії функціональних систем П.К.Анохіна. Соматичні та вегетативні компоненти рухового навичку. Вплив рухової активності на здоров'я людини. Проблеми рухової активності. Гіпокінезія і гіподинамія. Біологічна потреба людини в руховій активності. Механізм оздоровчої дії фізичних вправ. Оптимальні види і норми рухової активності людей різного віку.

Антропогенні фактори навколишнього середовища і фізичне здоров'я людини. Вплив іонізуючого випромінювання. Синдром комп'ютерного стресу. Вплив мобільного зв'язку на здоров'я. Вплив техногенних забруднювачів на організм.

Механізм адаптації людського організму до навколишнього середовища. Оздоровчі технології загартування Основні принципи загартування. Механізм виникнення застудних захворювань. Фізичні вправи як засіб загартування. Методичні особливості загартування повітрям. Загартування водою та сонячним промінням.

Вплив режиму дня на стан здоров'я людини. Біологічні ритми людського організму. Проблеми хронічної нестачі часу в сучасного людства. Наслідки недосипання для організму людини. Раціональний режим дня. Межа працездатності і функціональні стани організму людини в процесі праці. Показники і методика оцінки працездатності людини.

Технології здорового харчування. Раціональне харчування. Харчовий статус організму та методика його вивчення. Засоби рекреації працездатності людини Загальні закономірності відновлення функцій організму людини після роботи.

Особливості перебігу відновних процесів у дітей та підлітків. Відновлення енергозапасів організму. Педагогічні засоби відновлення. Медико-біологічні засоби відновлення працездатності людини.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Міхеєнко, О. І. Загальна теорія здоров'я: навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2019. 156 с.
2. Єжова О. Здоровий спосіб життя: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 127 с.
3. Горобей М. П. Загальна теорія здоров'я : навчальний посібник. Чернігів : ЧНТУ, 2017. 210 с.
4. Міхеєнко О. І. Загальна теорія здоров'я: Навчальний посібник Суми: Університетська книга, 2017. 156 с.
5. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження :колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. 488 с.
6. Оздоровчо-рекреаційні технології : навч. посів. Л.Чеховська, О. Жданова, І.Грибовська, М.Данилевич,У.Шевців. Львів : ЛДУФК, 2019.220 с.
7. Центр громадського здоров'я України: веб-сайт. URL : <https://phc.org.ua/>

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Концепція сталого розвитку та її значення. Цілі сталого розвитку в Україні. Пріоритетні завдання щодо досягнення цілей сталого розвитку. Природокористування в контексті сталого розвитку.

Складники природно-ресурсного потенціалу. Національний шлях до еколого-збалансованого розвитку. Середовищезнавство як наука про стан довкілля.

Сучасні екологічні проблеми України. Види, джерела та критерії забруднення довкілля, їх наслідки для екосистем та людини. Екологічна ситуація та її типи.

Антропічний вплив на атмосферу. Наслідки забруднення атмосферного повітря та його охорона. Антропічний вплив на гідросферу. Причини порушення якості природних вод, дефіцит водних ресурсів, принципи оцінки екологічного стану водойм. Антропічний вплив на літосферу. Охорона ґрунтів, земної поверхні, земних надр, ландшафтів. Антропічний вплив на біорізноманіття. Наслідки антропічного впливу на біорізноманіття.

Проблеми акліматизації та реакліматизації видів. Червона книга та чорний список видів. Зелена книга України. Заповідна справа в Україні.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Боголюбов В. М, Клименко М. О., Мельник Л. Г. та інші. Стратегія сталого розвитку : Підручник. Херсон : Олді-плюс, 2019. 446 с.
2. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття : веб-сайт. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
3. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навч. посібник. Київ : Знання, КОО, 2000. 203 с.
4. Екологічні проблеми в сучасному світі : веб-сайт. URL : http://library.snu.edu.ua/s_8_maya_2015/ekolog-problemi.pdf
5. Загальнодержавна програма збереження біорізноманіття України на 2007-2025 роки : веб-сайт. URL : <http://www.sea.gov.ua/GIS/BSR/UA/documents>.
6. Концепція збереження біологічного різноманіття України : веб-сайт. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>.

7. Підліснюк В., Рудик І., Кириленко В., Вишенська І., Маслюківська О. Сталий розвиток суспільства: роль освіти. Путівник / За ред. В.Підліснюк. К.: Видавництво СПД «Ковальчук», 2005. 88 с.
8. Природокористування і сталий розвиток: економіка, екологія, управління : веб-сайт. URL : <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/22/1/005ir.pdf>
9. Сухарев С. М., Чундак С. Ю., Сухарева О. Ю. Основи екології та охорони довкілля : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 393 с.
10. Цілі сталого розвитку в Україні : веб-сайт. URL : <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>

ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Фізична географія як наука. Підсистема фізико-географічних наук. Основи процесу географічного пізнання. Географічний аналіз. Географічні відкриття. Географічна картина світу. Геосистема та її властивості. Географічна система.

Основні етапи та проблеми розвитку географічної оболонки. Форми розвитку географічної оболонки – геологічний, великий (біосферний) та малий (біологічний) кругообіги речовин та енергії. Закони та закономірності в географії.

Географічні закономірності. Географічні теорії. Концепції фізичної географії. Географічний детермінізм, посибілізм, індетермінізм.

Моделювання в географії. Елементи процесу моделювання. Функції географічних моделей. Географічне прогнозування. Сутність та фактори географічного прогнозування. Взаємозв'язки глобальних та регіональних географічних прогнозів. Прогнозування зміни клімату і природних зон у майбутньому.

Загально географічні вчення. Сучасна фізична географія на службі людини. Єдність суспільства із природою. Етапи взаємодії суспільства із природою. Забруднення довкілля. Проблеми охорони навколишнього середовища. Стратегія сталого розвитку. Мета досліджень фізичної географії.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Багров М.В., Боков О.В., Черваньов І.Г. Землезнавство / за ред. П.Г. Шищенка]. Київ : Либідь, 2000. 464 с.
2. Влах М.Р. Історія географії : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.
3. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: Монографія у2-хт. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005. Т.1. 431 с.,Т.2. 503с.
4. Кисельов Ю.О. Основи геософії : проблеми теорії та методології: монографія. Луганськ : ДЗ ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2011. 208 с.
5. Кіптенко В.К. Географія в інформаційному суспільстві. Київ : ВГЛ «Обрії», 2008. 276 с.
6. Крушельницька О.В.Методологія та організація наукових досліджень. Київ: Кондор,2006. т.206 с.
7. НемецьК.А.,НемецьЛ.М.Теоріяіметодологіягеографічноїнауки:методипросторовогоаналізу: навч.-метод.посіб.Харків:ХНУіменіВ.Н. Каразіна,2014. 172 с. URL : https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/Teoriia_metodol_heohr_nauky_CNast_1_2019.pdf
8. Пашенко В.М. Методологія та методи наукових досліджень : підр. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. 256 с.
9. Петлін В.М. Системна природнича географія : монографія Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2011. 249 с.
10. Штойко П.І. Концепції природознавства : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 456 с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА РЕГІОНОЗНАВСТВА

Теоретичні і методологічні основи курсу «Соціально-економічна географія». Об'єкт, предмет та методи дослідження регіональної економічної і соціальної географії світу. Теоретичні засади країнознавчої науки (базові вчення, географічні теорії, концепції).

Регіон як об'єкт вивчення регіонознавства. Основні підходи до регіоналізації світу. Євразія. Загальна характеристика континенту. Азія: загальна характеристика. Регіони та субрегіони Азії. Африка, Америка, Австралія й Океанія. Регіони України. Система закономірностей і законів у соціально-економічній географії та регіонознавстві. Регіональні дослідження. Поняття економічного та соціально-географічного районування.

Розвиток географічних уявлень про взаємодію людини і природи. Географія населення в системі економічної і соціальної географії. Методологія наукового пізнання в географії, її витoki та основні напрямки. Основні методологічні принципи та підходи в географії: географічний, системний, синергетичний, інформаційний, історичний. Рівні методологічного знання соціально-економічної географії як цілісного вчення про методи пізнання та перетворення дійсності. Методологічні проблеми регіонознавства. Вплив географічного середовища на суспільство та перспективи розвитку соціально-економічної географії та регіонознавства в умовах глобалізації.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Безуглий В. В. Економічна та соціальна географія світу: посібник. Київ: Академія, 2007.
2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018.
3. Географічна освіта і наука: виклики і поступ: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 140-річчю географії у Львівському університеті (м. Львів, 18–20 травня 2023 р.) / відповід. редактори: В. Біланюк, Є. Іванов. У 3-ох томах. Львів: Простір-М, 2023. Том 1. 278 с.
4. Дорошко М., Ігнат'єв П. Регіонознавство. Підручник. Київ: «Укрбланковидав», 2017. 492 с.
5. Кузик С., Мамчур О., Ванда І. Географія світового господарства: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014.
6. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу: навч. посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
7. Мамчур О. І., Сідорова С. В. Новітні економічні типології країн світу. Геополітика і економіка регіонів: наук. журнал. Сімферополь: Кримськ. наук. центр НАН України, 2014. Т. 10. Вип. 2.
8. Олійник Я. Б., Яценко Б. П., Любіцева О. О. Географічне країнознавство. КИЇВ: ВПЦ «Київський університет», 2015.
9. Стецький В. В., Котик Л. І. Регіональна економічна і соціальна географія світу (Центральна та Південно-Східна Європа, Східна Балтія): навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018.
10. Карти. URL: <https://www.google.com/maps/search/>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ, ОСНОВ ЗДОРОВ'Я В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Сучасні тенденції в розвитку біологічної освіти. Концепти Нової української школи: ключові компетентності, ціннісні орієнтири, освітні результати. Компетентнісний підхід в освітньому процесі з біології та основ здоров'я. Новий освітній простір.

Педагогіка партнерства. Інклюзивна освіта. Принцип наступності в освіті. Академічна свобода у роботі вчителя, викладача та педагогічного колективу. Біологічна освіта і сучасна культура. Проблема переорієнтації біологічної освіти з технократичної моделі на гуманістичну. STEM освіта.

Практичне значення біології. Поняття «педагогічні технології» та «інноваційні технології». Методичні особливості використання інноваційних технологій на заняттях біології та основ здоров'я. Технологія інтелект-карт, «Критичне читання» або читання з маркуванням, хмари слів (сенкани), інноваційна гра, проєктна інноваційна технологія, технології особистісно-орієнтованого навчання, технології розвитку критичного мислення, інноваційна технологія розвиваючого та проблемного навчання, інноваційна технологія застосування схемних і знакових систем, інноваційна технологія інтерактивного навчання.

Підходи щодо використання ІКТ на заняттях біології й основ здоров'я. Інтернет-ресурси. Електронні освітні матеріали. Імерсивні технології. Принципи формування культури здоров'я. Методи формування знань у здобувачів про здоровий спосіб життя.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Васянович Г. П. Методологія педагогіки й педагогічна інноватика. Модернізація вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 69 с.
2. Грицай Н. Б. Методика навчання біології: навчальний посібник. Львів: Новий світ, 2019. 312 с.
3. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Біологія. 6-9 класи. Рівень стандарту. Київ: Освіта, 2017. Екологічні проблеми в сучасному світі : веб-сайт. URL : http://library.snu.edu.ua/s_8_maya_2015/ekolog-problemi.pdf
4. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Біологія і екологія. 10-11 класи. Рівень стандарту. Київ: Освіта, 2017.
5. Цуруль О. А. Методика навчання біології та здоров'я людини: методичні рекомендації для організації змішаного навчання. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 74 с.
6. Міронєць Л. П., Мартиненко А. В., Москаленко М. П., Торяник В. М. Методика використання інтерактивної освітньої платформи mozaik education у освітньому процесі з біології. Актуальні питання природничо-математичної освіти: зб. наук. пр. № 2. Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми: Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2023. С. 164–171.
7. Скрипник С. Особливості впровадження мобільного навчання на уроках «Біології і екології» у 10 класі. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Умань: Візаві. 2023. Вип. (2(10)). С. 114-120.
8. Модельні програми для 5–9 класів нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyiukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-po-etapno-z2022-roku>
9. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Об'єкт та предмет дослідження методики навчання географії. Основні методологічні і теоретичні проблеми, які досліджує методика навчання географії. Структура методики навчання географії. Вимоги суспільства до підготовки вчителя географії на сучасному етапі.

Методи науково-педагогічних досліджень у методиці навчання географії. Основні тенденції розвитку сучасної методики навчання географії. Основні дидактичні принципи навчання географії. Особистісно-зорієнтований, діяльнісний підхід та краєзнавчий підходи у вивченні географії. Методи навчання географії. Види, форми і методи перевірки знань, умінь і навичок та сформованих компетентностей.

Суть та класифікація технологій навчання географії. Проектна технологія навчання географії. Інтерактивні технології навчання географії. Умови організації сучасного уроку географії. Позакласна робота з географії. Роль позакласної роботи з географії в освіті і вихованні учнів.

Класифікація засобів навчання. Робота з картою, картодіаграмами, картографічними атласами, блок-діаграмами, профілями, глобусами. Навчальне середовище з географії (кабінет географії, географічний майданчик, «зелений» клас, екологічна стежка). Значення географічного майданчика.

Аналіз навчальних та модельних програм з географії. Аналіз підручників та організація роботи з ними.

Рекомендовані літературні джерела.

1. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. 214 с. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1817/Kasianyuk-I.P.-Mysko-V.Z.-Metodyka-navchannia-geohrafii-%28teoretychnyi-aspekt%29.pdf?sequence=>
2. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / за ред. С.Г. Коберніка. Київ : Навч. книга, 2005. 319 с.
3. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання). Харків : ВГ «Основа», 2016. 112 с.
4. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М. Самойленко, Я.Б. Олійник, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. Київ : Ніка-Центр, 2014. 352 с.
5. Самойленко В.М. Дидактика географії : Монографія / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, О. Надтока, І.О. Діброва. Київ: Педагогічна думка, 2014. 586 с.
6. Самойленко В.М. Методика навчання географії : навч. посібник-практикум. Полтава : ПП Шевченко, 2014. 190 с.
7. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М. Самойленко, Я.Б. Олійник, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. Київ: Ніка-Центр, 2015. 352 с. URL : <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>
8. Слюта А.М. Методика навчання географії: навч.-метод. посіб. для студентів ЗВО спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів: Десна Поліграф, 2021. 248 с. <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/9063/1/%D0%9C%D0%B5%D1%8>

II. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЙНИЙ ІСПИТ

1. Охарактеризувати варіативність поглядів на технологізацію сфери освіти. Порівняти співвідношення стандарту і творчості у педагогічній діяльності. Описати педагогічну технологію як науку про раціональні шляхи та способи навчання і як систему принципів, алгоритмів, регуляторів організації освітнього процесу.
2. Охарактеризувати педагогічні технології і педагогічну майстерність учителя. Розкрити роль особистості учителя в умовах технологізації освітнього процесу.
3. Розкрити поняття «критичне мислення» та його основні характеристики. Навести приклади особливостей роботи з різними видами текстів.
4. Охарактеризувати умови продуктивного використання педагогічних технологій у школі.
5. Охарактеризувати суть, підходи та цілі арт-терапії.
6. Охарактеризувати Казкотерапію. Описати можливості та прийоми роботи з казкою.
7. Розкрити суть інформаційно-комунікаційних технологій у сучасному навчальному закладі.
8. Розкрити зміст проєктної технології, основні вимоги до організації проєктів. Навести приклади типів проєктів.
9. Розкрити суть інтерактивності в процесі навчання. Охарактеризувати процес планування інтерактивних занять. Описати Особливості інтерактивного уроку.
10. Охарактеризувати тренінг як метод розвитку здібностей до навчання та спосіб перепрограмування моделі, керування поведінкою і діяльністю. Розкрити структуру проведення тренінгу
11. Психолого-педагогічні особливості організації педагогічної діяльності ЗЗСО, фахової передвищої та вищої освіти.
12. Основні ролі і функції сучасного вчителя як суб'єкта педагогічної діяльності, їх вплив на процес навчання.
13. Роль професійної підготовки і особистісного розвитку в формуванні компетентного педагога.
14. Педагогічне спілкування, основні компоненти принципи та техніки ефективного спілкування з учнями.
15. Креативність педагога та її вплив на ефективність пізнавальної діяльності. Способи інтеграції творчих підходів у освітній процес.
16. Психолого-педагогічна підтримка суб'єктів освітнього процесу. Методи профілактики професійного вигорання педагогів.
17. Тренінгові технології в роботі педагога. Види тренінгів, специфіка їх використання в освітньому процесі.
18. Психологічна підтримка суб'єктів освітнього процесу в сучасних реаліях.
19. Психолого-педагогічні особливості організації дистанційного та змішаного навчання.

20. Пізнання себе, професійний розвиток, самовдосконалення та мотивація як основа досягнення успіху в педагогічній діяльності.
21. Розкрити загальні відомості про суть та методи наукового пізнання. Об'єкт та предмет наукового пізнання.
22. Охарактеризувати основні методи емпіричного та теоретичного наукового дослідження.
23. Охарактеризувати технологію підготовки та проведення педагогічного дослідження. Розкрити структуру процесу педагогічного дослідження.
24. Охарактеризувати експеримент як складову частину наукового дослідження педагогічної дійсності.
25. Означити особливості педагогічного експерименту, його структуру та етапи планування.
26. Описати загальну характеристику методів педагогічних досліджень.
27. Охарактеризувати методи аналізу документів, продуктів діяльності та літературних джерел у педагогічних дослідженнях.
28. Розкрити поняття академічної доброчесності та Кодекси честі. Описати основні її порушення.
29. Охарактеризувати методи зведення та обробки результатів педагогічних досліджень
30. Розкрити основні форми узагальнення результатів педагогічних досліджень
31. Охарактеризувати хімічну будову білків. Розкрити особливості пептидного зв'язку і поліпептидного ланцюга. Вторинна структура: α -спіраль, β -структура. Принципи функціонування білків.
32. Нуклеотиди. Полінуклеотидний ланцюг. Подвійна спіраль. Структурні форми ДНК. Конформація В-ДНК.
33. Організація геномів. Молекулярна організація хроматину. Нуклеосома. Наднуклеосомна упаковка. Петльові домени хроматину та ядерний матрикс.
34. Транскрипція в еукаріотичній клітині. Механізми активації транскрипції. Елонгаційний цикл. Термінація транскрипції. Сплайсинг м-РНК.
35. Будова рибосом. Ініціація трансляції. Елонгаційний цикл трансляції. Термінація трансляції. Регуляція трансляції.
36. Реплісома та інші елементи системи реплікації. Ініціація реплікації в еукаріотів. Синтез ланцюга, що запізнюється. Репарація ДНК.
37. Поняття про моногенні спадкові хвороби. Молекулярні механізми генних та хромосомних мутацій. Сучасні методи вивчення каріотипу людини.
38. Канцерогени, канцерогенез. Загальна характеристика генів, що беруть участь у канцерогенезі: вірусні онкогени, протоонкогени, гени-супресори пухлин, гени-мутатори. Канцерогенні фактори.
39. Методи виділення ДНК з тканин людини та її очищення. Ідентифікація фрагментів ДНК та РНК методами гібридизації. Клонування фрагментів нуклеїнових кислот *in vitro*. ПЛР. Секвенування ДНК.
40. Поняття про генну та клітинну інженерію в геноміці людини. Принципи генної терапії. Перспективи та обмеження генної терапії. Генні вакцини. Генна терапія в онкології.

41. Сучасні уявлення про механізми рецепції і чутливість. Роль рецепторів в адаптації. Класифікація рецепторів.
42. Загальна характеристика емоцій, класифікація, фізіологічний механізм емоцій. Вплив емоцій на поведінку людини.
43. Стрес, його фізіологічні механізми. Особливості розвитку стресу.
44. Теорія функціональних систем. Постійні та тимчасові функціональні системи.
45. Особливості та роль гормонів в регуляції життєдіяльності організму. Значення ендокринної системи в регуляції функцій організму.
46. Поняття про імунокомпетентну систему та імунодефіцитний стан. Суть і значення імунної толерантності.
47. Поняття про алергію та її види. Класифікація алергенів та їх дія на організм. Особливості десенсибілізації організму. Професійні алергози.
48. Загальна характеристика, властивості та особливості росту пухлин. Морфогенез та класифікація пухлин. Способи профілактики розвитку онкологічних захворювань.
49. Морфофункціональні особливості розвитку хвороб шлунка, тонкої і товстої кишок. Їх профілактика. Професійні захворювання гепатобіліарної системи.
50. Загальна характеристика та класифікація інфекційних хвороб. Шляхи передачі та способи профілактики інфекційних захворювань.
51. Охарактеризувати проблеми здоров'я сучасної людини. Визначити складові фізичного здоров'я, критерії та способи оцінки здоров'я.
52. Розкрити особливості впливу антропогенних факторів навколишнього середовища на фізичне здоров'я людини. Описати особливості впливу техногенних забруднювачів на людський організм. Пояснити механізм адаптації людського організму до факторів навколишнього середовища.
53. Охарактеризувати засоби рекреації працездатності людини. Розкрити особливості перебігу відновних процесів у дітей та підлітків. Описати педагогічні та медико-біологічні засоби відновлення працездатності людини.
54. Охарактеризувати технології здорового харчування. Розкрити особливості харчового статусу організму та методичку його вивчення.
55. Описати вплив режиму дня на здоров'я людини. Охарактеризувати межі працездатності і функціональні стани організму людини в процесі праці.
56. Охарактеризувати показники і методичку оцінки працездатності людини. Описати заходи щодо підвищення працездатності.
57. Охарактеризувати оздоровчі технології загартування. Опишіть основні методи загартування організму та їх вплив на зміцнення імунної системи.
58. Описати вплив рухової активності на здоров'я людини. Розкрити механізм оздоровчої дії фізичних вправ.
59. Описати основні наслідки гіподинамії. Проаналізувати роль рухової активності в профілактиці захворювань.
60. Описати сучасні підходи до формування здорового способу життя.
61. Поняття сталого розвитку та його цілі. Принципи, складники та критерії сталого розвитку.
62. Види та принципи раціонального природокористування.

63. Середовищезнавство як наука про стан довкілля і місце людини в ньому.
64. Сутність екологічних проблем. Глобальні екологічні проблеми.
65. Види, джерела та критерії забруднення довкілля.
66. Глобальні екологічні проблеми атмосфери (парниковий ефект, руйнування озонового шару, смог, кислотні дощі, ядерна ніч і ядерна зима).
67. Загальна характеристика антропоїчного впливу на гідросферу. Охорона водойм.
68. Загальна характеристика антропоїчного впливу на літосферу. Рекультивація порушених земель.
69. Збереження біорізноманіття як необхідна умова стабільності біосфери. Причини та наслідки зменшення біорізноманіття
70. Основні принципи та положення ведення Червоної та Зеленої книг України.
71. Розкрити поняття теорії та методології науки. Фізична географія як наука
72. Основи процесу географічного пізнання. Географічна картина світу.
73. Геосистема та її властивості.
74. Закони та закономірності в географії. Географічні теорії
75. Концепції фізичної географії
76. Проблема мови у географії
77. Моделювання в географії
78. Географічне прогнозування
79. Загальногеографічні вчення
80. Сучасна фізична географія на службі людини
81. Соціально-економічна географія. Особливості соціально-економічного розвитку країн..
82. Теоретичні засади країнознавчої науки (базові вчення, географічні теорії, концепції). Регіон як об'єкт вивчення регіонознавства.
83. Регіонознавство як наука. Макрорегіони світу.
84. Теорія просторового розвитку в соціально-економічній географії та регіонознавстві.
85. Теорія взаємодії людини і природи.
86. Євразія. Загальна соціально-економічна характеристика континенту.
87. Загальна соціально-економічна характеристика Африки, Америки, Австралії й Океанії.
88. Методологічні проблеми соціально-економічної географії.
89. Методологічні проблеми регіонознавства.
90. Вплив географічного середовища на суспільство та перспективи розвитку соціально-економічної географії та регіонознавства в умовах глобалізації.
91. Сучасні тенденції в розвитку біологічної освіти.
92. Роль біології й основ здоров'я в системі шкільної освіти.
93. Методологічні підходи до організації навчання учнів з біології й основ здоров'я в умовах НУШ.
94. Новий освітній простір. Педагогіка партнерства.
95. Інклюзивна освіта. Принцип наступності в освіті.
96. Академічна свобода у роботі вчителя та педагогічного колективу.
97. Проблема переорієнтації біологічної освіти з технократичної моделі на гуманістичну.

98. Шляхи реалізації STEM освіти під час вивчення біології та основ здоров'я.
99. Методичні особливості використання інноваційних технологій на уроках біології та основ здоров'я.
100. Інноваційна технологія застосування схемних і знакових систем. Інноваційна технологія інтерактивного навчання.
101. Мета, завдання шкільної географічної освіти на сучасному етапі. Зміст шкільної географічної освіти на сучасному етапі.
102. Дидактичні закономірності, принципи та сучасні підходи до навчання географії.
103. Система методів навчання географії.
104. Вимоги до перевірки й оцінювання знань і вмінь та компетентностей під час вивчення географії.
105. Методика формування системи географічних понять під час вивчення географії.
106. Використання сучасних технологій на уроці географії.
107. Вимоги до сучасного уроку географії.
108. Організація позакласної роботи з географії. Організація позашкільної роботи з географії.
109. Методика використання системи засобів навчання географії на уроці. Матеріально-технічна база з географії, її значення в освітньому процесі.
110. Кабінет географії та його використання в освітньому процесі. Географічний майданчик та його використання в освітньому процесі.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Оцінка результатів складання іспиту здійснюється за 100-бальною системою контролю знань, прийнятою в Академії, та національною шкалою і відображається у відповідних протоколах роботи Екзаменаційної комісії, що визначені у Положенні про порядок створення, організацію та роботу Екзаменаційної комісії у Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка

Оцінювання результатів складання іспиту здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Академії системою контролю знань:

- за національною (4-х-бальною) шкалою: відмінно; добре; задовільно; незадовільно;

- за 100-бальною шкалою:

Оцінка відповіді студента здійснюється за стобальною шкалою відповідно до вимог ЄКТС: відмінно (A), добре (B, C), задовільно (D, E), незадовільно (F, FX).

За шкалою ЄКТС	За національною шкалою	За шкалою оцінювання з навчальної дисципліни	Критерії оцінювання знань, уміння навичок
A	Відмінно	90-100	<ul style="list-style-type: none">- студент виявляє глибокі, міцні і системні знання навчально-програмового матеріалу;- володіє теоретичними основами дослідження проблем;- демонструє вміння самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища ідеї;- виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань.
B	Добре	82-89	<ul style="list-style-type: none">- студент виявляє повні, ґрунтовні знання навчально-програмового матеріалу;- демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки;- вільно застосовує матеріал у власній аргументації;- при виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки;- відповідь повна, логічна, обґрунтована, але містить несуттєві неточності.

C		75-81	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє ґрунтовні знання навчально-програмового матеріалу, але вони носять, в основному, репродуктивний характер; - демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки на основі отриманих знань; - при виконанні практичних завдань допускає окремі помилки; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
D	Задовільно	67-74	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте спостерігається їх недостатня глибина та осмисленість; - виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити певні, але неконкретні і неточні, висновки.
E		60-66	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте допускає неточності у розумінні основних положень навчального матеріалу; - допускає порушення логічності та послідовності викладу матеріалу; - не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою.
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	<ul style="list-style-type: none"> - студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; - має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; - відсутні уміння і навички в роботі з джерелами інформації; - не вміє логічно мислити і викласти свою думку.
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0-34	<ul style="list-style-type: none"> - не відтворює значну частину навчального матеріалу; - не вміє викладати матеріал; - не має уявлення про об'єкт навчання; - не володіє вмінням розв'язувати практичні завдання.

Відповідність національної шкали оцінювання академічної успішності шкалі ЄКТС

Щодо випускних кваліфікаційних робіт:

90 – 100 балів – А – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками,

82 – 89 балів – В – добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;

75 – 81 балів – С – добре – у цілому змістовна робота зі значними помилками;

67 – 74 балів – D – задовільно – чітко, але зі значними недоліками;

60 – 66 балів – E – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям;

менше 60 балів – F – незадовільно.

Підсумкова оцінка іспиту є середньозваженою оцінкою за кожен вид екзаменаційних завдань. Усі екзаменаційні завдання з іспитів є рівнозначними за їх внеском до загальної оцінки за іспит. Виконання всіх екзаменаційних завдань з іспиту є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного із екзаменаційних завдань (відсутність відповіді на одне із питань екзаменаційного білета) є підставою для виставлення незадовільної оцінки за іспит в цілому.